

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
завідувач кафедри
д.е.н., проф. Козак Ю.Г.
“ ____ ” _____ 2018 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності міжнародна економіка
за темою:
«Удосконалення інфраструктури міжнародних транспортних перевезень (на
прикладі Одеського регіону)»

Виконала:
студентка 4 курсу, групи 4а
спеціальності 6.030503 Міжнародна економіка
Стрельбицька Єлизавета Русланівна

Науковий керівник:
к.е.н, доцент кафедри МЕВ
Уханова Інна Олегівна

АНОТАЦІЯ

Стрельбицька Єлизавета Русланівна, «Удосконалення інфраструктури міжнародних транспортних перевезень (на прикладі Одеського регіону)» випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030503 «Міжнародна економіка», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - процес розвитку міжнародної транспортної інфраструктури Одеського регіону.

У роботі розглядаються теоретичні основи інфраструктури міжнародних транспортних перевезень на рівні регіону: визначено економічну сутність поняття, досліджено та узагальнено фактори розвитку та методичні підходи до аналізу та оцінки інфраструктури міжнародних транспортних перевезень регіону.

Проаналізовано загальні показники динаміки та стан роботи міжнародного транспорту Одеського регіону, проведено SWOT-аналіз інфраструктури міжнародних транспортних перевезень Одеського регіону.

Запропоновано основні напрями удосконалення інфраструктури міжнародних транспортних перевезень на рівні Одеського регіону, насамперед, за рахунок організаційних заходів з удосконалення міжнародної транспортної системи Одеського регіону та напрямків оптимізації системи забезпечення міжнародних транспортних перевезень в умовах зближення з ринком ЄС.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, міжнародна транспортна інфраструктура, міжнародні перевезення, фактори розвитку регіональної транспортної інфраструктури, Одеський регіон.

ANNOTATION

Strelbytska Yelyzsveta «Improvement of the infrastructure of international transport (on the example of the Odessa region)» on the receipt of educationally qualifying level of bachelor of speciality "international economy", Odessa National Economic University, - Odessa, 2018.

The final work consists of three sections. Object of the study is the process of development of the international transport infrastructure of the Odessa region.

The theoretical bases of the infrastructure of international transport at the regional level are considered in the paper: the economic essence of the concept is defined, the factors of development and methodical approaches to the analysis and estimation of the infrastructure of international transport of the region are investigated and summarized.

The general indicators of dynamics and the state of work of the international transport of the Odessa region are analyzed, SWOT-analysis of the infrastructure of international transport of the Odessa region is carried out.

The main directions of improvement of the infrastructure of international transport at the level of the Odessa region are offered, first of all, with the help of organizational measures to improve the international transport system of the Odessa region and directions of optimization of the system of provision of international transport transportations in conditions of rapprochement with the EU market.

Key words: foreign trade activity, international transport infrastructure, international transportation, factors of development of regional transport infrastructure, Odessa region.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ МІЖНАРОДНИХ ТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ РЕГІОНУ	7
1.1. Сутність та характеристика регіональної інфраструктури міжнародних транспортних перевезень.....	7
1.2. Фактори розвитку регіональної інфраструктури міжнародних транспортних перевезень	13
1.3. Методичні підходи до аналізу та оцінки інфраструктури міжнародних транспортних перевезень регіону	19
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ІНФРАСТРУКТУРИ МІЖНАРОДНИХ ТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ.....	34
2.1. Аналіз міжнародних транспортних перевезень Одеського регіону за видами транспорту	34
2.2. Аналіз показників розвитку міжнародної транспортної інфраструктури Одеського регіону	38
2.3. Аналіз проблем міжнародної транспортної інфраструктури Одеського регіону в умовах зближення з ринком ЄС	48
Висновки до розділу 2.....	51
РОЗДІЛ III. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ МІЖНАРОДНИХ ТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	52
3.1. Організаційні заходи з удосконалення регіональної системи міжнародних перевезень	52
3.2. Оптимізація системи забезпечення міжнародних транспортних перевезень в умовах зближення з ринком ЄС	56
Висновки до розділу 3.....	65
ВИСНОВКИ.....	67
Список літературних джерел.....	71

ВСТУП

Стабільне функціонування економіки регіону має тісний зв'язок з розвитком транспортних послуг та налагодження інфраструктури - саме вони впливають на рівень інвестиційної привабливості, виробництво, якість життя населення. Сьогодні транспортна інфраструктура більшості України характеризується диспропорціями і нерівномірністю, відсутністю ринкового механізму функціонування та управління, що стало стримуючим фактором розвитку економіки. Головною метою транспортної системи країни є якісне обслуговування у формі надання послуг з перевезення, зберігання, координування, організації перевезень. Головною умовою проведення зовнішньоекономічної операції з міжнародного транспорту є її ефективність, бо лише ті регіони, що є суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, які можуть забезпечити ефективний рух та розвиток транспорту, а також задовольнити потреби споживачів, можуть розраховувати на підвищення й інших показників соціально-економічного розвитку. Транспортна інфраструктура Одеського регіону є частиною цього комплексу. На Одещині розвинені усі види транспорту, а морський має важливе стратегічне значення.

Актуальність теми зростає через обрання країною європейського шляху розвитку, адже постають проблеми інтеграції міжнародної транспортної інфраструктури регіонів України до європейської транспортної системи, що зумовило вибір теми роботи, постановку цілей і завдань.

Проблеми вдосконалення та розвитку міжнародної транспортної інфраструктури регіону відображені у наукових працях українських та зарубіжних вчених-економістів, серед яких Гольська Ю.Н., Руднева Л.Н., Кудрявцев А.М., П'ятаченко Г.Г., Гілецький Й. Р., Заблоцький Б. Ф., Заставний Ф. Д., Дорогунцов С. І., Олійник Я. Б., Антонішина Н.І., Руденко В.М., Лошкарева Н.П., Ковбатюк М.В., Масенко Т.Є. та інші. Однак досі не знижується актуальність пошуку шляхів подальшого стимулювання даної сфери в умовах інтеграції транспортної інфраструктури України та, зокрема,

Одеського регіону до світової транспортної системи та системи сполучення з країнами ЄС.

Метою роботи є дослідження стану та перспектив розвитку інфраструктури міжнародних транспортних перевезень Одеського регіону.

Відповідно до поставленої мети було виокремлено наступні **завдання**:

- визначити поняття міжнародної транспортної інфраструктури регіону;
- визначити фактори розвитку та методичні підходи до аналізу та оцінки інфраструктури міжнародних транспортних перевезень регіону
- проаналізувати загальні показники динаміки та стан роботи міжнародного транспорту Одеського регіону
- провести SWOT-аналіз інфраструктури міжнародних транспортних перевезень Одеського регіону;
- розробити організаційні заходи з удосконалення міжнародної транспортної системи Одеського регіону;
- запропонувати напрямки оптимізації системи забезпечення міжнародних транспортних перевезень в умовах зближення з ринком ЄС

Об'єкт дослідження – процес розвитку міжнародної транспортної інфраструктури Одеського регіону.

Предмет дослідження – теоретичні основи та організаційно-економічні рішення щодо удосконалення інфраструктури міжнародних транспортних перевезень Одеського регіону.

Методологічну основу випускної роботи складають теоретичні положення економічної науки, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, присвячені проблемам міжнародного транспорту та розвитку міжнародної транспортної інфраструктури. При написанні роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи: узагальнення та синтезу, порівняльного, статистичного та економічного аналізу, графічні методи. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. При написанні випускної роботи використовувалися закони України, міжнародні конвенції з питань транспортних послуг, та інші нормативно-правові документи, монографічна та спеціальна наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України, Департаменту статистики Одеської області та Міністерства економіки.

Практичне значення результатів відображається в наданні рекомендацій щодо удосконалення інфраструктури міжнародних транспортних перевезень регіону.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

В даній випускній роботі розглянуті теоретичні аспекти аналізу міжнародної транспортної інфраструктури, проаналізовано сучасний стан транспортної інфраструктури Одеського регіону та визначено напрямки та перспективи подальшого розвитку та удосконалення інфраструктури міжнародних транспортних перевезень Одеського регіону.

До міжнародної транспортної інфраструктури входять: мережа шляхів сполучення (сухопутних, водних, повітряних, електронних), рухомий склад усіх видів транспорту, транспортні корпорації, що організують комерційну та інвестиційну діяльність у цій галузі, люди, які працюють на транспорті. До чинників що впливають на формування міжнародної транспортної інфраструктури належать географічне положення, з урахуванням виходу до річок, морів, перетину торгових напрямків, розташування транспортних коридорів міжнародного значення, близькість кордонів (прикордонні регіони приймають участь у процесі перевезень), митні пункти, якість доріг (автомобільних та залізничних), аеропорти з великою пропускнуою здатністю. Всі види транспорту та усі ланки транспортного процесу в їх взаємодії на національному, міжнародному, міжконтинентальному та глобальному рівнях складають світову транспортну систему. Розвиток транспорту та транспортної системи впливає на прилеглу територію, прискорюючи економічний розвиток. Території, забезпечені транспортною інфраструктурою, є більш привабливими для багатьох видів діяльності.

У Розділі 2 був проведений аналіз сучасного стану транспортної інфраструктури Одеського регіону. Проаналізувавши динаміку вантажних перевезень та вантажообороту протягом 2013-2017 рр., ми можемо спостерігати позитивну тенденцію у перевезенні (відправленні) вантажів та вантажообороті: протягом п'яти років обсяг перевезених вантажів Одеського регіону виріс на 10,6%, а вантажооборот збільшився на 1,2% у порівнянні з 2013 роком. Якщо в загальному показнику перевезення вантажу за останні

п'ять років спостерігалось збільшення обсягу вантажоперевезень, то, на жаль, у пасажирських перевезеннях простежується негативна динаміка.

Транспортний комплекс Одещини представлений усіма видами транспорту – залізничним, автомобільним, трубопровідним, водним (морським та річковим) та авіаційним. Одеська область приваблива наявністю виходу до моря, а головна особливість Одеської залізниці – її приморське і прикордонне положення. Сьогодні регіон виступає одним із суб'єктів ЗЕД, тому розвиток транспортної сфери є важливим, адже він забезпечує зовнішні перевезення вантажів і пасажирів, дає можливість поповнити бюджет і впливає на формування міжнародних транспортних коридорів. Таким чином, у тандемі залізниця та морські порти утворюють потужний транзитний центр. Через нього забезпечуються зовнішні транспортно-економічні зв'язки з більш ніж 100 країнами світу.

З огляду на це, було виокремлено такі переваги Одеського регіону в даній сфері:

- вигідне географічне розташування;
- наявність усіх видів транспорту;
- декілька морських портів на території області.;
- аеропорт, що модернізується;
- великий транзитний потенціал;
- лідер ринку міжнародних експедиторських послуг

Однак в даний час транспортна система Одеського регіону не спроможна забезпечити достатній обсяг перевезень. Внаслідок недостатнього розвитку нормативно – правової бази і низького інвестиційного потенціалу транспортно – дорожнього комплексу збільшується знос технічних засобів, погіршується їх структура, не забезпечується належна безпека руху. Все це в умовах жорсткої конкуренції призводить до витіснення українських перевізників з міжнародних ринків транспортних послуг. Окрім цієї проблеми існує також проблема втрати транзитних потоків, що є великою

загрозою для Одеського регіону щодо статусу міжнародного транспортного центру.

У Розділі 3 запропоновано заходи з удосконалення регіональної системи міжнародних перевезень та поліпшення стану транспортної інфраструктури Одеського регіону та активізації процесу включення її у міжнародну транспортну інфраструктуру згідно з такими проектами як Транспортна стратегія до 2020 року та Стратегія соціально – економічного розвитку регіону до 2020 року.

На сьогоднішній день основними перспективними центрами розвитку міжнародної транспортної інфраструктури є надпотужні морські порти Одеського узбережжя (насамперед Одеський, Чорноморський та Южний Морські торгові порти). Тому було запропоновано створення транскордонного морського кластера полегшить інтеграцію чорноморських портів України у сучасні міжнародні логістичні мережі, актуальність яких постійно зростає в умовах більшого застосування підприємствами концепції „just in time” („точно в строк”), яка передбачає синхронізацію потреби у виробничих матеріалах та компонентах із їх постачанням. Упровадження кластерної моделі транскордонного співробітництва в Чорноморському регіоні, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності приморських регіонів, також є перспективним для України в контексті реалізації її інтеграційних намірів щодо європейських структур.

Постає необхідність в подальших кроках, а саме формування тарифної політики, інформаційної забезпеченості регіону, необхідність побудови нових причалів, контейнерних терміналів, під'їзних залізничних колій, створення спільних проектів та комунікаційних програм. Адже імплементація цих кроків є основною забезпечення міжнародних транспортних перевезень Одеського регіону в умовах зближення з ринком ЄС.

Таким чином, мета роботи була досягнута за допомогою виконання окреслених завдань, був детально проаналізований стан транспортної

інфраструктури Одеського регіону та, спираючись на результати аналізу, були запропоновані шляхи покращення стану та напрямки удосконалення та оптимізації міжнародної транспортної інфраструктури регіону. Запропоновані заходи мають економічну ефективність та перспективи подальшого впровадження на території Одеської області.

Список використаних джерел

1. Советский энциклопедический словарь/ Гл. ред. А.М. Прохоров – М.: «Советская энциклопедия», 1983. – 1600 с.
2. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М.: Эксмо, 2007. – 960 с.
3. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т.1. – Кн.1: Процесс производства капитала// Маркс К., Энгельс Ф. Соч. – Т.23. – М.: Госполитиздат, 1960. – С.43-784
4. Юрченко С.А. Инфраструктура мира/ С.А. Юрченко. – Харьков: ХНУ, 2006. – 328 с.
5. Жамин В.А. Инфраструктура при социализме/ В.А. Жамин// Вопросы экономики, 1977. – №2. – С.16
6. Популярная экономическая энциклопедия / Гл. ред. А.Д. Некипелов. - М.: Большая российская энциклопедия, 2001. - 367 с.
7. Экономическая энциклопедия / Науч.-ред. совет изд-ва «Экономика»; Ин-т экономики РАН; Гл. ред. Л.И. Абалкин. - М.: Экономика, 1999. - 1055 с.
8. Новый политехнический словарь / Гл. ред. А.Ю. Ишлинский. - М.: Большая российская энциклопедия, 2000. - 671 с.
9. Постанова КМУ «Про затвердження Концепції реформування транспортного сектору економіки» № 1684 від 9.11.2000 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1684-2000-п>
10. Пікулик О. Б. Пріоритетні напрями розвитку транспортної системи Західного регіону України в умовах європейської інтеграції / Пікулик О. Б. // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2008. – № 7. – С. 284–291.
11. Максимова С. Ю. Инновационные технологии в управлении развитием транспортно-логистической инфраструктуры региона: [Текст] / С.Ю. Максимова и др. // Инновации в экономике, управлении и образовании: монография. – Ставрополь: СИЭУ ФПГТУ, 2009. – 357 с.
12. Соколова О. Є. Проблеми управління логістичною інфраструктурою підприємств / О. Є. Соколова // Проблеми системного підходу в економіці:

- [електор. наук. фах. вид]. – 2007. – Вип. 2. – режим доступу:<http://www.nbuu.gov.ua/ejournals/PSPE/2007-2/index.html>.
13. Фастовець О. О. Розвиток транспортної системи з найдавніших часів до початку ХХ ст. як чинник виникнення туристичної галузі / О. О. Фастовець. //Туристично-краєзнав. дослідж. – Вип. 4 – К.: Держ. п-во «Нац. турист. організація», 2002. – С. 418-443.
 14. Потеева М.А. Роль транспортной системы в устойчивом развитии экономики Крыма / М.А. Потеева // Культура народов Причерноморья. Научный журнал. – № 56. –Т.2. – Симферополь, декабрь 2004. – С. 123-131
 15. Ткаченко Н. Ю. Транспортна інфраструктура: сутність, функції та роль у забезпеченні економічних процесів/ Н. Ю. Ткаченко // Вісник ДонДУ- ЕТ. Сер. Екон. науки.-2006.- №4 (32).- С.56-61.
 16. Макаренко М. Слободян О. Сутність транспортної інфраструктури та її місце у ринкових відносинах/Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління».-2012. - Вип. 21-22. -Ч.1.-С.11
 17. Єрмакова О.А. Зовнішньоекономічна діяльність регіону: інституційні важелі вдосконалення: монографія / О.А. Єрмакова ; Одес. нац. екон. ун-т. – Одеса: Інтерпрінт, 2014. – с.127-128
 18. Державне агентство автомобільних доріг України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukravtodor.gov.ua>
 19. Чайка Л.П. Транспортна географія: Конспект лекцій для студентів II курсу «Організація перевезень і управління на автотранспорті» денної форми навчання/уклад. Л.П.Чайка,–Ковель: КПЕК Луцького НТУ, 2016. – С. 19-20
 20. Mazzenga E., Ravn M. International Business Cycles: The Quantitative Role of Transportation Costs // WorkingPaper N 3530. CEPR. London. UK. 2002. P. 12.
 21. Цит. по: Vickerman R. Location, accessibility and regional development: the appraisal of trans-Europeannetworks // Transport Policy. 1995. Vol. 2. N 4. P. 229
 22. Head K. Gravity for Beginners. Vancouver, 2000. P. 6.
 23. Bridgman F. Energy Prices and the Expansion of World Trades. Louisiana State University, 2003.

24. Combes P.-P., Lafourcade M. Core-Periphery Patterns of Generalized Transport Costs: France, 1978–1998. Discussion Paper N 3958. Centre of Economic Policy Research (CEPR). London, 2003. P. 8.
25. Rietveld P., Nijkamp P. Transport and Regional Development // European Transport Economics / Ed by J. Polak, A. Heertje. Blackwell Publishers, 1993. P. 134.
26. Козлов В. С. Діагностика і оцінка сегментів транспортного потенціалу регіону / В. С. Козлов // Економіка розвитку – 2013 - № 4 (68) – С. 27-32.
27. Інформація про Українські залізниці [Електронний ресурс] / Залізничний транспорт // Міністерство інфраструктури України. Режим доступу: <http://mtu.gov.ua/content/informaciya-pro-ukrainski-zaloznici.html>
28. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області на період до 2020 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://oda.odessa.gov.ua/odeska_oblast_ta_oda/sotsialno-ekonomichnyi_ta_kulturnyi_rozvytok/strategiia_ekonomichnoho_ta_sotsialnoho_rozvytku_oblasti_do_2020_roku.html
29. Мережа доріг [Електронний ресурс] // Служба автомобільних доріг в Одеської області – Режим доступу до ресурсу: <http://odessavtodor.com/setka-dorog>.
30. Про Одещину [Електронний ресурс] // Одеська обласна державна адміністрація – Режим доступу до ресурсу: <http://oda.odessa.gov.ua/info/pro-odewinu/harakteristika/>
31. Адміністрація Морських Портів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uspa.gov.ua/>
32. Положення про транспортний кластер» – Одеська Обласна Рада, 26 серпня 2011 року № 212-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://morhoz.odessa.gov.ua/Main.aspx?sect=Page&IDPage=34642&id=119>
33. «Щодо перспектив створення морських кластерів в Одеській області» - Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/987>

34. Головне управління статистики в Одеській області: офіційний сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>
37. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2017 рік / Режим доступу: <http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/404-VII.pdf>
38. Транспортна стратегія України до 2020 року / Режим доступу: <http://mtu.gov.ua/content/strategiya-2015.html>
39. Про затвердження Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року / Режим доступу: <http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/32-VII.pdf>
40. Офіційний сайт «Укрзалізниці» - www.uz.gov.ua
41. Співробітництво Україна – ЄС у сфері транспорту / Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/sectoral-dialogue/transport>
42. Міжнародні транспортні коридори [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародні_транспортні_коридори
43. ТРАСЕКА (Транспортный коридор Европа - Кавказ - Азия) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.mfa.am/ru/international-organisations/TRASECA/>
44. Концепція створення кластерів в Україні. Про схвалення Концепції створення кластерів в Україні. Проект Кабінету Міністрів України. [Текст] // Офіційний вісник України. – 2010. – № 43. – Ст. 1726.
45. Єрмакова О.А. Перспективи створення транскордонного морського кластера в Чорноморському регіоні / О. А. Єрмакова // Економіка промисловості. - 2008. - № 4.
46. Офіційний сайт МТП Южний - <http://www.port-yuzhny.com.ua>
47. Офіційний сайт МТП Гданськ - <http://www.portgdansk.pl>
48. Офіційний сайт МТП Владивосток - <http://www.vmtp.ru>
49. Офіційний сайт МТП Констанца - <http://www.portofconstantza.com>